

การศึกษาสภาพปัญหาความขัดแย้งในสังคมไทยในมิติผลประโยชน์และมิตินโยบายสาธารณะ*
The study of conflicts in Thai society in terms of benefits and public policy dimensions*

วรรษยา ศิริวัฒน์¹

Varatchaya Sirivat

รวีภา ธรรมโชติ²

Ravipa Thummachote

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาและสำรวจสภาพปัญหาและสถานการณ์ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในสังคมไทย 2) เพื่อเสนอผลการศึกษาสภาพปัญหา ตลอดจนสถานการณ์ความขัดแย้งในประเทศไทยให้กับคณะกรรมการเสริมสร้างความสมานฉันท์แห่งชาติ 3) เพื่อนำผลที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในการกำหนดนโยบายและรากฐานในการนำมาซึ่งความสมานฉันท์และสันติวิธีที่เกิดขึ้นในสังคมไทย 4) เพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์ที่สอดคล้องกับความต้องการของสังคมไทย โดยการสร้างกลไกการบริหารจัดการความขัดแย้งด้วยการจัดทำหลักสูตรฝึกอบรมด้านการเสริมสร้างความสมานฉันท์และสันติวิธี การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงบูรณาการ เริ่มด้วยการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เพื่อสำรวจสภาพปัญหา และสถานการณ์ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในสังคมไทย โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรกลุ่มตัวอย่างทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ (State) ภาคเอกชน (Business) และภาคประชาสังคม (Civil Society) ทั่วประเทศ จำนวน 1,171 คน โดยใช้เทคนิคการเลือกตัวอย่างแบบแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการจัดประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) 4 โครงการ ใน 4 ภาค ภาคละ 1 จังหวัด จังหวัดละ 50 คน รวม 200 คน

ผลการวิจัยพบว่า ความขัดแย้งด้านผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นในสังคมไทยเป็นผลมาจากปัญหาในเรื่องการขัดกันเกี่ยวกับผลประโยชน์ด้านเศรษฐกิจ ผลประโยชน์ด้านทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ผลประโยชน์ด้านบุคคลและส่วนรวม และผลประโยชน์จากการนำนโยบายไปปฏิบัติ และความขัดแย้งด้านนโยบายสาธารณะ ที่เกิดขึ้นในสังคมไทยเป็นผลมาจากปัญหาในเรื่องความยากจน ความเหลื่อมล้ำหรือความไม่เท่าเทียมกันในสังคม รูปแบบการปกครองในระบอบประชาธิปไตยและคุณภาพชีวิตของประชาชน ดังสถานการณ์กรณีศึกษาต่าง ๆ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อคณะกรรมการเสริมสร้างความสมานฉันท์แห่งชาติ กระทรวงยุติธรรม ดังนี้ 1) ควรเสนอแนวนโยบายส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้กับทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม 2) ควรเสนอแนวนโยบายส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการร่วมมือของทุกภาคส่วนในกระบวนการจัดทำนโยบายสาธารณะโดยเฉพาะกระบวนการจัดทำ

* บทความนี้สังเคราะห์มาจากงานวิจัย โครงการศึกษาความขัดแย้งในสังคมไทย

* This article was synthesized from the research project on “the problem of conflicts in Thai society”

¹ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง Faculty of Political Science, Ramkhamhaeng University

Email: varatchaya50@hotmail.com

² คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง Faculty of Political Science, Ramkhamhaeng University

Email: ravipa_t123@hotmail.com

งบประมาณแผ่นดิน เพื่อป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน ซึ่งเป็นสาเหตุหลักของความขัดแย้งในสังคมไทย
3) การจัดทำหลักสูตรฝึกอบรมด้านการเสริมสร้างความสมานฉันท์และสันติวิธี เพื่อสร้างนักเสริมสร้างความสมานฉันท์ด้วยสันติวิธี

คำสำคัญ: สภาพปัญหาความขัดแย้ง สังคมไทย มิติผลประโยชน์ มิตินโยบายสาธารณะ

Abstract

This research aimed 1) to study and explore the problems and conflicts that took place in Thailand 2) to present their findings the problems. The conflict situation in Thailand, the Commission shall strengthen national unity 3) to study the effecting that the application of the policy and a cornerstone in bringing harmony and peace to happen in Thailand 4) to strengthen solidarity in line with the needs of Thailand. By creating mechanisms to manage conflicts by providing training courses on enhancing reconciliation and peaceful means. This study Using research methodology integration. Start with quantitative research. To explore the issue, and the conflicts that occur in Thailand. By collecting data from a sample population all sectors, both public private sector and civil society from all of the 1,171 people who use qualitative research by organizing the seminar. Laboratory cooperative the Participatory Action Research (PAR) 4 projects in four sectors, each one province than 50 people, including 200 people.

The research found that conflicts of interest arising in Thailand. As a result of problems in its conflict with the interests of the economy. Benefits of Natural Resources and the environment Individual and collective interests and benefits from the implementation and conflicting public policy occurred in Thailand as a result of the issue of poverty. The disparity or inequality in society. Style democracy and quality of life as the case studies.

Suggestions for research researchers have suggested to the commission to strengthen solidarity. The Department of Justice is as follows: 1) should address the policy to promote knowledge and understanding about living the philosophy of sufficiency economy to the public sector, private sector and civil society, 2) to propose guidelines to promote knowledge and understanding on the cooperation of all in the process of making public policy, especially the budget process and prevent corruption which is the main cause of conflict in Thailand, 3) the preparation of training courses in the field of strengthening solidarity and peace for the reconciliation by peaceful means.

Key words: Conflicts, Thai society, Benefits dimensions, Public policy dimensions

บทนำ

นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 จนถึงปัจจุบัน ประเทศไทยยังคงประสบกับปัญหาความขัดแย้งตลอดเวลา สืบเนื่องมาจากการปฏิรูปการเมืองตั้งแต่รัฐธรรมนูญฉบับปี พุทธศักราช 2540 เป็นต้นมา ทำให้สภาพแวดล้อมของสังคมไทย วิถีชีวิตและวัฒนธรรมไทยเปลี่ยนไป นำไปสู่ปัญหาความขัดแย้งตั้งแต่ระดับปัจเจกบุคคล ระดับครอบครัว ระดับชุมชน สังคม และระดับประเทศชาติอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ความขัดแย้งมีหลายรูปแบบ ตั้งแต่ความขัดแย้งด้านผลประโยชน์ (Interest Conflicts) และความขัดแย้งด้านนโยบายสาธารณะ (Public Policy Conflicts) ที่ไม่สามารถแก้ไขปัญหา และตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง แต่สะท้อนผลประโยชน์ของนักการเมือง นำไปสู่ความขัดแย้งขั้นรุนแรง ทำให้เกิดการสูญเสียชีวิตของประชาชน และมีผู้บาดเจ็บเป็นจำนวนมาก ตลอดจนเกิดความไม่เข้าใจกัน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน นำสังคมไทยไปสู่ยุคแห่งความหวาดกลัวและหวาดระแวง ประชาชนคนไทยแบ่งแยกออกเป็นสี เป็นกลุ่ม นำมาซึ่งการบ่มเพาะความเกลียดชังซึ่งกันและกัน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาและสำรวจสภาพปัญหาและสถานการณ์ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในสังคมไทย
2. เพื่อเสนอผลการศึกษาสภาพปัญหา ตลอดจนสถานการณ์ความขัดแย้งในประเทศไทย ให้กับคณะกรรมการเสริมสร้างความสมานฉันท์แห่งชาติ
3. เพื่อนำผลที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในการกำหนดนโยบายและรากฐานในการนำมาซึ่งความสมานฉันท์และสันติวิธีที่เกิดขึ้นในสังคมไทย
4. เพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์ที่สอดคล้องกับความต้องการของสังคมไทย โดยการสร้างกลไกการบริหารจัดการความขัดแย้งด้วยการจัดทำหลักสูตรฝึกอบรมด้านการเสริมสร้างความสมานฉันท์และสันติวิธี

ขอบเขตการวิจัย

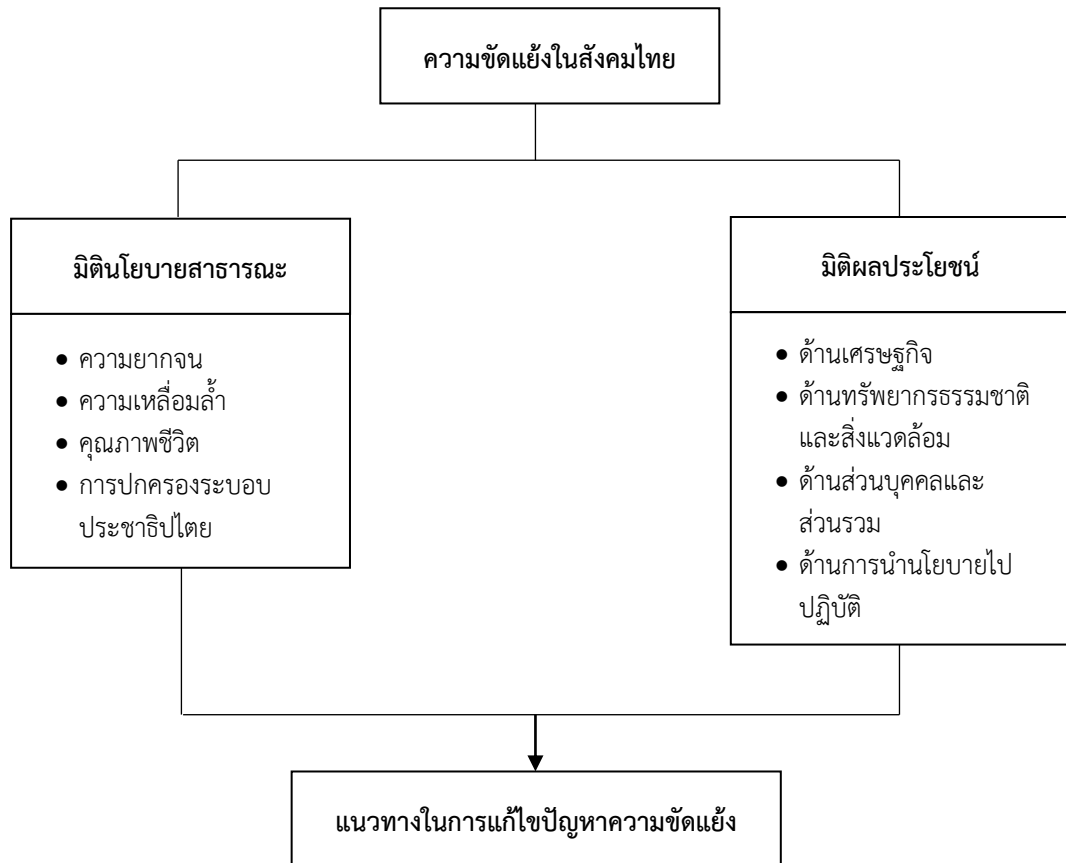
1. **ขอบเขตด้านเนื้อหา** ศึกษาปัจจัยที่ทำให้เกิดความขัดแย้งใน 2 ด้าน คือ ความขัดแย้งด้านผลประโยชน์ (Interest Conflicts) และความขัดแย้งด้านนโยบายสาธารณะ (Public Policy Conflicts) โดยแบ่งคู่ขัดแย้งออกเป็น 3 คู่ ได้แก่ คู่ขัดแย้งระหว่างภาครัฐกับภาครัฐ (S to S) คู่ขัดแย้งระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชน (S to B) และคู่ขัดแย้งระหว่างภาครัฐกับภาคประชาสังคม (S to C)
2. **ขอบเขตด้านพื้นที่** กำหนดพื้นที่ที่ใช้ในการศึกษาทุกภาคส่วนในประเทศไทย ได้แก่ ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ โดยการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง ภาคละ 1 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดสุโขทัย จังหวัดปราจีนบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด และจังหวัดนครศรีธรรมราช
3. **ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง** กำหนดกลุ่มตัวอย่าง ภาคละ 1 จังหวัด จังหวัดละ 50 คน รวม 200 คน
4. **ขอบเขตด้านระยะเวลา** กำหนดระยะเวลาในการศึกษา 7 เดือน 26 วัน

การทบทวนวรรณกรรม

คณะผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปกำหนดกรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษาใน 4 ประเด็นดังนี้ (1) แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความขัดแย้ง (2) แนวคิดสังคมวิทยา สังคมการเมืองไทย (3) แนวคิดผลประโยชน์ (4) แนวคิดนโยบายสาธารณะ และ (5) ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการวิจัย

การศึกษานี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงบูรณาการ เริ่มด้วยการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เพื่อสำรวจสภาพปัญหา และสถานการณ์ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในสังคมไทย โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรกลุ่มตัวอย่างทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ (State) ภาคเอกชน (Business) และภาคประชาสังคม (Civil Society) ทั่วประเทศ จำนวน 1,171 คน โดยใช้เทคนิคการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และ วิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการจัดประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) 4 โครงการ ใน 4 ภาค ภาคละ 1 จังหวัด จังหวัดละ 50 คน รวม 200 คน ใช้เทคนิคการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อระดมสมอง (Brain Storming) จากทุกภาคส่วน และจัดสนทนากลุ่ม (Focus Groups) ของผู้เชี่ยวชาญด้านความขัดแย้ง เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลสถานการณ์ความขัดแย้ง แนวทางแก้ไขปัญหาคความขัดแย้ง

และศึกษากลไกในการเสริมสร้างความสมานฉันท์ด้วยสันติวิธีให้เกิดขึ้นในสังคมไทย พร้อมทั้งจัดเสวนาเวทีสาธารณะ (Public Forum) ของผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อประเมินผลการศึกษา

ผลการวิจัย

1. ความขัดแย้งด้านผลประโยชน์ (Interest Conflict) ที่เกิดขึ้นในสังคมไทยทั้ง 4 ภาค ในประเด็นที่สำคัญ 4 ประเด็น ได้แก่ ผลประโยชน์ด้านเศรษฐกิจ ผลประโยชน์ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ผลประโยชน์ด้านส่วนบุคคลและส่วนรวม และผลประโยชน์จากการนำนโยบายไปปฏิบัติ ซึ่งในแต่ละประเด็นสรุปได้ ดังนี้

1.1 ประเด็นผลประโยชน์ด้านเศรษฐกิจ สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในภาพรวม คือ

1) กรณีการจัดระเบียบพื้นที่จำหน่ายสินค้าของเทศบาลตำบลชะอวด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช เหตุการณ์ครั้งนี้ทำให้พ่อค้าแม่ค้าที่วางขายสินค้าบนทางเท้า เกิดความไม่พอใจ ความขัดแย้งในกรณีนี้เป็นความขัดแย้งระหว่างภาครัฐกับนักธุรกิจ (State to Business) สาเหตุของความขัดแย้งที่เกิดขึ้นมาจากความเข้าใจที่ไม่ตรงกันระหว่างภาครัฐกับนักธุรกิจ กล่าวคือ เทศบาลมีความต้องการที่จะจัดระเบียบของสังคมโดยการกำหนดพื้นที่การจำหน่ายสินค้าให้เป็นระเบียบมากขึ้น จากเดิมที่เป็นตลาดของเทศบาล พ่อค้าแม่ค้าวางสินค้าขายบนทางเท้า ทำให้เกิดปัญหาความไม่เรียบร้อย ส่งผลกระทบต่อปัญหาการจราจรด้วย ดังนั้นเทศบาลจึงมีโครงการจัดตั้งตลาดจำหน่ายให้กับพ่อค้าแม่ค้า ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) หรือผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหมดกับปัญหาความขัดแย้งกรณีนี้ ประกอบด้วย เทศบาล พ่อค้าแม่ค้า ประชาชนในพื้นที่ ส่วนผู้ที่มีอิทธิพลโดยตรงต่อปัญหาความขัดแย้งกรณีนี้ คือ เทศบาล ความขัดแย้งในกรณีนี้ คนกลางหรือผู้ที่มีส่วนช่วยในกระบวนการจัดการปัญหาความขัดแย้ง ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่ของเทศบาลซึ่งนำโดยคณะผู้บริหาร คือ นายกเทศมนตรี เป็นผู้รับผิดชอบหลัก

2) กรณีปัญหาราคายางพาราตกต่ำที่จังหวัดชุมพรและจังหวัดสุราษฎร์ธานี ความขัดแย้งกรณีนี้เป็นปัญหาความขัดแย้งระหว่างภาครัฐกับภาคประชาสังคม (State to Civil Society) สาเหตุของความขัดแย้งที่เกิดขึ้นมาจากปัญหาราคายางพาราตกต่ำมากในปัจจุบัน ส่งผลให้เกษตรกรในท้องถิ่น ชุมชน ไม่พอใจในราคาสินค้า และมีการปิดถนนที่จังหวัดชุมพร จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นต้น ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) หรือผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหมดกับปัญหาความขัดแย้งกรณีนี้ ประกอบด้วย รัฐบาลกับประชาชนในพื้นที่จังหวัดชุมพร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผู้ว่าราชการจังหวัด เจ้าหน้าที่ตำรวจ นักการเมืองท้องถิ่น เป็นต้น ส่วนผู้ที่มีอิทธิพลโดยตรงต่อปัญหาความขัดแย้งกรณีนี้ คือ รัฐบาลมีอิทธิพลโดยตรงที่จะต้องหาวิธีเพิ่มราคายางพารา และผู้ที่ได้รับผลประโยชน์หลักโดยตรงจากปัญหาความขัดแย้งครั้งนี้ คือ ประชาชนต้องการมีรายได้ที่เพิ่มขึ้น เพื่อดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข ประชาชนได้รับผลประโยชน์สูงสุด (เกษตรกร) ความขัดแย้งในกรณีนี้ คนกลางหรือผู้ที่มีส่วนช่วยในกระบวนการจัดการปัญหาความขัดแย้ง ประกอบด้วย ผู้ที่เป็นคนกลางในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง อาจจะเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ แนวทางในการจัดการกับปัญหาความขัดแย้งมีหลายวิธี เช่น ขยายตลาดยางพาราไปสู่ประเทศเพื่อนบ้านและประเทศต่างๆ เพิ่มมากขึ้น ผลของการแก้ปัญหาความขัดแย้งในกรณีนี้ ในระยะสั้น คือ การตรึงราคาในระยะยาว คือ ราคายางพารามีราคาสูงขึ้น ผลผลิตไม่ตกต่ำ

3) กรณีการบุกรุกพื้นที่ป่าเฉลิมพระเกียรติ ป่าครุควนเค็ง จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อใช้ป่าสงวนเป็นสถานที่ทำกินโดยเฉพาะการปลูกปาล์มน้ำมัน ความขัดแย้งกรณีนี้เป็นปัญหาความขัดแย้งระหว่างภาครัฐกับประชาชน (State to Civil Society) สาเหตุของความขัดแย้งที่เกิดขึ้นมาจากชาวบ้านในเขตจังหวัดนครศรีธรรมราชบางส่วนมีปัญหาไม่มีที่ดินทำมาหากิน เนื่องจากที่ดินเดิมได้ขายให้กับนายทุน จึงจำเป็นต้องหาสถานที่ทำกินใหม่ด้วยการบุกรุกพื้นที่ป่าสงวนเพื่อนำมาใช้เป็นสถานที่ปลูกปาล์มน้ำมัน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) หรือผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหมดกับปัญหาความขัดแย้งกรณีนี้ ประกอบด้วย นายทุน ประชาชน ข้าราชการ นักการเมืองท้องถิ่น นายทุนก็เข้ามาซื้อที่ดินเพื่อทำสวนปาล์ม ประชาชนก็เป็นผู้ที่เสียผลประโยชน์มากที่สุด ข้าราชการการเมืองมีอิทธิพลมีส่วนได้ส่วนเสียกับนายทุน ส่วนผู้มีอิทธิพลโดยตรงต่อปัญหาความขัดแย้งนี้ ประกอบด้วย นายทุน ผู้ที่ได้รับผลประโยชน์หลักโดยตรงจากปัญหาความขัดแย้งกรณีนี้ คือ นายทุนและเจ้าหน้าที่ภาครัฐ คนกลางหรือผู้ที่มีส่วนช่วยในกระบวนการจัดการปัญหาความขัดแย้ง ได้แก่ หน่วยงานภาครัฐโดยเฉพาะรัฐบาลควรนำนโยบายจัดสรรที่ดินเพื่อการเกษตร โดยสำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตร สำนักงานที่ดินหรือกรมป่าไม้เข้ามาเกี่ยวข้อง

4) กรณีความขัดแย้งจากการทำถนนคอนกรีตในชุมชนไม่ทั่วถึง เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นลักษณะของการใช้งบประมาณไม่กระจาย มีการนำงบประมาณไปใช้เฉพาะกลุ่มพวกพ้อง กลุ่มญาติพี่น้องของผู้มีอำนาจในเทศบาล และความไม่ยุติธรรมในการบริหารจัดการงบประมาณของผู้มีอำนาจในชุมชน ทำให้ประชาชนในชุมชนขาดการยอมรับในเรื่องการบริหารงบประมาณของเทศบาล กรณีนี้เป็นความขัดแย้งระหว่างภาครัฐกับภาคประชาสังคม (State to Civil Society) ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับปัญหาความขัดแย้งกรณีนี้ ประกอบด้วย กลุ่มที่ได้รับประโยชน์ นักการเมืองท้องถิ่น ข้าราชการและหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง สำหรับกลุ่มที่เสียประโยชน์ คือ ประชาชนในชุมชน โดยพบว่า ผู้มีอิทธิพลโดยตรงต่อปัญหาความขัดแย้งนี้ คือ นักการเมืองท้องถิ่น ข้าราชการระดับสูง ผู้บริหารโครงการ ผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ กลุ่มประชาชนที่มีความใกล้ชิดกับผู้นำ และกลุ่มประชาชนที่ได้รับประโยชน์จากการดำเนินงานของภาครัฐ โดยผู้เข้าร่วมสนทนาวិเคราะห์ถึงสาเหตุของความขัดแย้งเกิดจากการประชาสัมพันธ์ไม่ทั่วถึง ประชาชนไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการเสนอความต้องการของตน เกิดความไม่ยุติธรรมในการบริหารจัดการงบประมาณของผู้มีอำนาจในชุมชน และส่งผลทำให้การพัฒนาไม่ทั่วถึง จากเหตุผลดังกล่าวนำมาซึ่งความแตกแยกขาดความสามัคคีในชุมชน ทำให้ประชาชนขาดความเชื่อมั่นในการบริหารจัดการของผู้มีอำนาจในชุมชน โดยประชาชนในพื้นที่เปรียบเปรยว่า “ซบถป้ายแดงบนถนนลูกรังสีแดง” สำหรับคนกลางหรือผู้ที่มีส่วนช่วยในกระบวนการจัดการปัญหาในความขัดแย้งควรเริ่มจากการคัดเลือกตัวแทนโดยประชาชนกลุ่มขัดแย้งให้ความเชื่อถือขึ้นมาเป็นผู้นำชุมชนในการเจรจาปัญหาดังกล่าว

1.2 ประเด็นผลประโยชน์ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในภาพรวม คือ

1) กรณีการก่อตั้งบริษัท เซฟรอน ประเทศไทย สรรวจและการผลิต จำกัด ซึ่งเป็นบริษัทผู้ผลิตน้ำมันดิบและก๊าซธรรมชาติ ได้ตั้งฐานการผลิตที่อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช การก่อตั้งของบริษัท เซฟรอน มีกลุ่มต่างๆ ในพื้นที่ที่ไม่เห็นด้วยและต่อต้าน อาทิ กลุ่มขบวนการอนุรักษ์ และการเคลื่อนไหวของภาคประชาชน เป็นต้น ความขัดแย้งกรณีนี้เป็นปัญหาความขัดแย้ง

ระหว่างภาคธุรกิจเอกชนกับภาคประชาสังคม (Business to Civil Society) (รัฐบาลอนุญาตสัมปทานให้เอกชน) สาเหตุของความขัดแย้งที่เกิดขึ้นมีมาจากบริษัท เซฟรอน ต้องการใช้ทรัพยากรในพื้นที่ ประชาชนในพื้นที่ก็กลัวว่าทรัพยากรจะถูกทำลายและเกิดผลกระทบต่อระบบนิเวศ รวมถึงมลพิษที่เกิดขึ้นจากการตั้งฐานการผลิตของบริษัท เซฟรอน เช่นเดียวกับที่เกิดขึ้นในพื้นที่อื่นๆ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อวิถีการดำเนินชีวิตของคนในพื้นที่ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) หรือผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหมดกับปัญหาความขัดแย้งกรณีนี้ ประกอบด้วย บริษัท เซฟรอน ประชาชนในพื้นที่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาครัฐ ภาคธุรกิจในพื้นที่ ส่วนผู้มีอิทธิพลโดยตรงต่อปัญหาความขัดแย้งกรณีนี้ ประกอบด้วย ผู้ที่อนุญาตให้บริษัท เซฟรอน มาตั้งฐานการผลิต (รัฐบาล) ประชาชน ผู้นำชุมชนในท้องถิ่น องค์กรอิสระ NGOs ที่คัดค้านการก่อตั้งฐานการผลิต สำหรับคนกลางหรือผู้ที่มีส่วนช่วยในกระบวนการจัดการปัญหาความขัดแย้ง ประกอบด้วย ผู้ว่าราชการจังหวัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และภาคประชาชน ผลของการแก้ปัญหาความขัดแย้งที่ต้องการให้เกิดขึ้นอีกทั้งในระยะยาว คือ การพัฒนาและใช้ทรัพยากรธรรมชาติควรใช้ควบคู่กับการดูแลรักษาทรัพยากร ให้มีการสำรวจผลกระทบอย่างต่อเนื่อง

2) กรณีการสร้างโรงไฟฟ้าถ่านหินที่อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช เหตุการณ์กรณีนี้ทำให้ประชาชนในพื้นที่ไม่เห็นด้วย ไม่พอใจ เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่า การก่อสร้างโรงไฟฟ้างดงามจะส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศ และสุขอนามัยของประชาชน ความขัดแย้งนี้เป็นความขัดแย้งระหว่างภาครัฐกับประชาชน (State to Civil Society) สาเหตุของความขัดแย้งที่เกิดขึ้นมาจากการไม่เห็นด้วยของประชาชนในพื้นที่ ทั้งนี้เนื่องจากประชาชนมองว่าการก่อสร้างโรงไฟฟ้าถ่านหินจะก่อให้เกิดมลพิษต่อระบบนิเวศ การปล่อยน้ำเสียลงในแม่น้ำ ทะเล ส่งผลกระทบต่อชาวประมง ซึ่งเป็นอาชีพหลักส่วนใหญ่ของคนในพื้นที่ และกระทบต่อสุขอนามัยของประชาชนด้วย ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) หรือผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหมดกับปัญหาความขัดแย้งกรณีนี้ ประกอบด้วย ภาครัฐบาล นักการเมือง ภาคประชาชนบริเวณพื้นที่และบริเวณใกล้เคียง ชาวประมง ส่วนผู้มีอิทธิพลโดยตรงต่อปัญหาความขัดแย้งกรณีนี้ คือ นายทุนกับประชาชนที่อยู่บริเวณใกล้เคียงกัน ผู้ที่ได้รับประโยชน์หลักโดยตรงจากปัญหาความขัดแย้งกรณีนี้มากที่สุด คือ นักการเมืองกับนายทุน ความขัดแย้งกรณีนี้ คนกลางหรือผู้ที่มีส่วนช่วยในกระบวนการจัดการปัญหาความขัดแย้ง ประกอบด้วย ผู้นำท้องถิ่น ผู้นำท้องที่ รวมถึงหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นผู้ใหญ่บ้านกำนัน องค์กรบริหารส่วนตำบล องค์กรบริหารส่วนจังหวัด หรือนายอำเภอ ผู้ว่าราชการจังหวัด

3) กรณีการก่อสร้างระบบกำจัดขยะรวมในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลโพกรรม จังหวัดลพบุรี เหตุการณ์นี้เกิดจากองค์การบริหารส่วนตำบลโพกรรม ต้องการจัดระบบสุขภาวะในการทิ้งขยะ เพราะในปัจจุบันต้องสูญเสียงบประมาณจำนวนมากในการทิ้งขยะนอกพื้นที่ เช่น ภาระค่าเช่าบ่อขยะ ค่าขนส่ง ค่าจ้างเจ้าหน้าที่ในการขนส่ง จึงต้องการมีระบบกำจัดขยะเอง แต่ประชาชนในพื้นที่ไม่เห็นด้วย เนื่องจากเกรงว่าช่วงหน้าฝน น้ำจะเสีย เกิดกลิ่นเหม็นและอาจส่งผลให้เกิดโรคระบาดได้ จึงเป็นปัญหาส่งผลกระทบต่อในวงกว้าง ความขัดแย้งกรณีนี้เป็นความขัดแย้งระหว่างภาครัฐกับภาคประชาสังคม (State to Civil Society) สาเหตุของความขัดแย้งจากการไม่เห็นด้วยของประชาชนในพื้นที่เกิดความกังวลกับมลพิษและโรคระบาด ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับปัญหาความขัดแย้งกรณีนี้ ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนตำบลโพกรรม กับ

ประชาชนตำบลโพกรวม จังหวัดลพบุรี ความขัดแย้งกรณีนี้ผู้ที่ควรเข้ามามีส่วนร่วมช่วยในกระบวนการจัดการปัญหาความขัดแย้ง คือ องค์การบริหารส่วนตำบลโพกรวม สาธารณสุขจังหวัด และสิ่งแวดล้อมจังหวัด

4) กรณีกลุ่มเกษตรกรได้รับความเดือดร้อนจากการมีน้ำไม่เพียงพอในการทำนา ความขัดแย้งกรณีนี้เป็นความขัดแย้งระหว่างภาครัฐกับภาคประชาสังคม (State to Civil Society) สาเหตุของความขัดแย้ง เกิดปัญหาภัยแล้ง น้ำไม่เพียงพอต่อการกำหนด ทำให้เกิดความเสียหายต่อผลผลิต ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2555 ตำบลด่านแม่คำมัน ได้รับหนังสือจากอำเภอให้ประชาสัมพันธ์ ประกาศให้เป็นพื้นที่ภัยแล้ง โดยประกาศให้ประชาชนในพื้นที่ให้ความร่วมมือในการทำนาเพียงปีละ 1 ครั้ง เพราะมีน้ำไม่เพียงพอ

1.3 ประเด็นผลประโยชน์ด้านส่วนบุคคลและส่วนรวม สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในภาพรวม คือ

1) กรณีการเรียกร้องค่าชดเชยจากอุทกภัยในพื้นที่อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม เหตุการณ์กรณีนี้ ประชาชนในพื้นที่ที่ได้รับความสะดวกจากอุทกภัย (น้ำท่วม) ไม่พอใจการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐ หน่วยงานภาครัฐ และรัฐบาล เนื่องจากประชาชนเห็นว่านโยบายของรัฐบาลไม่มีความแน่นอนและไม่มีความชัดเจนทั้งขั้นตอนและวิธีการในการจ่ายเงินค่าชดเชยช่วยเหลือผู้ประสบปัญหาอุทกภัยและได้รับความเสียหาย มีความล่าช้า ก่อให้เกิดความขัดแย้งเป็นวงกว้าง ความขัดแย้งกรณีนี้เป็นความขัดแย้งระหว่างภาครัฐกับภาคประชาสังคม (State to Civil Society) สาเหตุของความขัดแย้งเกิดจากความเห็นที่แตกต่างกันในการปฏิบัติงานของหน่วยงานภาครัฐ เป็นผลให้มีการแสวงหาผลประโยชน์แก่ตนเอง และพวกพ้อง ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับปัญหาความขัดแย้ง กรณีนี้ประกอบด้วย ประชาชนกับหน่วยงานภาครัฐ ผู้ที่นำนโยบายไปปฏิบัติ ความขัดแย้งกรณีนี้ผู้ที่ควรเข้ามามีส่วนร่วมช่วยในกระบวนการจัดการปัญหาความขัดแย้ง คือ รัฐบาล เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล และผู้นำชุมชน

2) กรณีความขัดแย้งทางการเมืองเกี่ยวกับการเลือกตั้ง (นายกองค์การบริหารส่วนตำบล) ความขัดแย้งกรณีนี้เป็นความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างภาครัฐกับภาครัฐ (State to State) ความขัดแย้งที่เกิดขึ้น เป็นผลมาจากค่านิยมและความคิดที่แตกต่างกันของคนระหว่างคนรุ่นเก่ากับคนรุ่นใหม่ ก่อให้เกิดความขัดแย้งทางการเมืองระหว่างกลุ่มหรือพรรค A กับ B ทำให้เกิดการหาเสียงผ่านตัวแทนโดยการซื้อเสียงกันมากขึ้น ส่งผลให้ได้ผู้นำที่ไม่มีคุณภาพ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) หรือผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหมดกับปัญหาความขัดแย้งกรณีนี้ ประกอบด้วย ผู้นำ (นายกองค์การบริหารส่วนตำบล) กลุ่มผู้รับเหมา ประชาชน ผู้มีอิทธิพลโดยตรงต่อปัญหาความขัดแย้งครั้งนี้ ได้แก่ นายกองค์การบริหารส่วนตำบล นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด ผู้ที่ได้รับผลประโยชน์หลักโดยตรง ได้แก่ นักการเมือง นายกองค์การบริหารส่วนตำบล ความขัดแย้งในกรณีนี้ คนกลางหรือผู้ที่มีส่วนช่วยในกระบวนการจัดการปัญหาความขัดแย้ง ประกอบด้วย การแต่งตั้งคณะกรรมการที่มีตัวแทนจากทั้ง 2 ฝ่าย คือ ภาคเอกชน และภาคประชาชน เพื่อเข้ามาเสนอทางออกที่สามารถเอื้อต่อการเจรจา ดำเนินการได้ โดยที่บุคคลทั้ง 2 ฝ่ายเป็นที่เคารพนับถือและไม่เข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง วางตัวเป็นกลางทางการเมืองมาเป็นคนกลางในการเจรจาไกล่เกลี่ยปัญหาที่เกิดขึ้น ผลของการแก้ปัญหาความขัดแย้ง

ที่ต้องการให้เกิดขึ้นในระยะยาว คือ การใช้หลักการมีส่วนร่วมทางการเมืองของทุกภาคส่วน ความสามัคคี ความไว้วางใจ

3) กรณีความขัดแย้งที่เกิดจากผลพวงจากการเลือกตั้ง โดยสาเหตุของปัญหาความขัดแย้ง เกิดจากประชาชนในท้องถิ่นที่มีความเห็นว่าการตอบสนองทางการเมือง มีความรู้สึกว่าได้รับความเป็นธรรม ถูกเลือกปฏิบัติ โอกาสในการเข้าถึงทรัพยากรมีความแตกต่างกัน เหตุการณ์นี้มาจากการจัดผลประโยชน์ของสังคมให้กับพวกพ้อง ให้กับประชาชนใกล้ชิดตัวนักการเมือง ซึ่งมองว่าเป็นอำนาจโดยชอบธรรม เช่น มีการตอบสนองด้วยตำแหน่งๆ ในพื้นที่ ตลอดจนการดำเนินงานโครงการต่างๆ กรณีนี้เป็นความขัดแย้งระหว่างภาครัฐกับภาคประชาสังคม (State to Civil Society) ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับปัญหาความขัดแย้งกรณีนี้ ประกอบด้วย กลุ่มที่ได้รับประโยชน์ คือ นักการเมืองท้องถิ่น กลุ่มนายทุนที่สนับสนุนพรรคการเมือง ประชาชนที่มีความใกล้ชิดนักการเมือง กลุ่มที่เสียผลประโยชน์ คือ ประชาชนที่ไม่ได้รับประโยชน์ สำหรับผู้มีอิทธิพลโดยตรงกับปัญหาความขัดแย้ง คือ นักการเมือง และกลุ่มนายทุนที่สนับสนุนพรรคการเมือง

1.4 ประเด็นผลประโยชน์ด้านการนำนโยบายไปปฏิบัติ สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในภาพรวม คือ

1) กรณีความขัดแย้งเรื่องการบริหารจัดการชุมชนบ้านเอื้ออาทร สาเหตุของความขัดแย้ง เกิดจากข้อบกพร่องด้านการจัดการของผู้นำ ผู้เข้าร่วมสนทนาวิเคราะห์สาเหตุของความขัดแย้งเกิดจากการรวมตัวกันของคนต่างถิ่นมาอาศัยภายในโครงการบ้านเอื้ออาทร ทำให้คนเหล่านั้นขาดจิตสำนึกรักสามัคคีกัน อีกทั้งงบประมาณด้านการบริหารจัดการชุมชนไม่เพียงพอ ผู้นำชุมชนเห็นประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าส่วนรวม จึงเป็นที่มาของปัญหาความขัดแย้ง กรณีนี้เป็นความขัดแย้งระหว่างภาครัฐกับภาคประชาสังคม (State to Civil Society) ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับปัญหาความขัดแย้งกรณีนี้ ประกอบด้วย ผู้มีส่วนได้ คือ ผู้บริหารโครงการข้าราชการ เจ้าหน้าที่ภาครัฐ ผู้นำชุมชน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย คือ ประชาชนในโครงการ

2) กรณีความขัดแย้งจากโครงการรับจำนำข้าว ผู้เข้าร่วมการสนทนาเสนอว่าสาเหตุของความขัดแย้ง เกิดจากกลุ่มนายทุนที่สนับสนุนพรรคการเมือง กลุ่มคนที่มีที่ดินมาก กลุ่มโรงสีเป็นผู้ที่ได้ประโยชน์และร่วมกันกับนักการเมือง มองเห็นประโยชน์จากโครงการเพื่อกลุ่มตนเองและกลุ่มพวกพ้อง ผู้ที่เสียประโยชน์ คือ ประชาชน (ชาวนา) ซึ่งเป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบจากโครงการ กรณีนี้เป็นความขัดแย้งระหว่างภาครัฐกับภาคประชาสังคม (State to Civil Society) ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับปัญหาความขัดแย้งกรณีนี้ ประกอบด้วย กลุ่มที่ได้รับประโยชน์ คือ กลุ่มนายทุนที่สนับสนุนพรรคการเมือง กลุ่มคนที่มีที่ดินมาก นักการเมืองท้องถิ่น สำหรับผู้ที่เสียประโยชน์ คือ ประชาชน (ชาวนา) เหตุการณ์นี้ผู้มีอิทธิพลโดยตรงกับปัญหาความขัดแย้ง คือ ข้าราชการระดับสูง และกลุ่มนายทุนที่สนับสนุนพรรคการเมือง ความขัดแย้งกรณีนี้ผู้สมควรเข้ามามีส่วนช่วยในกระบวนการจัดการปัญหาความขัดแย้ง คือ รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร นักการเมืองทั้งฝ่ายค้านและฝ่ายรัฐบาล ผู้เข้าร่วมสนทนาเสนอว่าการเมืองต้องแก้ด้วยวิถีทางการเมือง

3) กรณีนโยบายการส่งเสริมการลงทุนของรัฐบาล สร้างความเดือดร้อนจนนำมาซึ่งความขัดแย้งจากปัญหาสิ่งแวดล้อม เช่น การปล่อยสารแคดเมียมของบริษัท ผาแดง อินดรัสตรี ที่

อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ความขัดแย้งกรณีนี้เป็นความขัดแย้งระหว่างภาคธุรกิจกับภาคประชาสังคม (Business to Civil Society) ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นเกิดจากประชาชนได้รับสารสั่งสมอันก่อให้เกิดสภาวะเครียด โดยไม่ได้รับการดูแลจากภาครัฐ ประชาชนมีวิถีชีวิตเปลี่ยนไป จากการวิเคราะห์ของกลุ่มตัวอย่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) หรือผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหมดกับปัญหาความขัดแย้งครั้งนี้ คือ ประชาชน หน่วยงานภาครัฐ และเอกชน (บริษัท ผาแดง อินดรัสทรี) ซึ่งจากการสนทนากลุ่ม พบว่า บริษัท ผาแดง อินดรัสทรี เป็นผู้ที่มีอิทธิพลโดยตรงต่อปัญหาความขัดแย้งครั้งนี้มากที่สุด โดยนักการเมืองท้องถิ่นและบริษัท ผาแดง อินดรัสทรี จะเป็นผู้ที่ได้รับผลประโยชน์หลักโดยตรงจากปัญหาความขัดแย้งครั้งนี้มากที่สุด ภาครัฐเข้ามาเป็นคนกลางเข้ามาไกล่เกลี่ยปัญหาความขัดแย้ง และเป็นคนกลางเข้ามาช่วยในกระบวนการจัดการปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้น โดยเป็นเจ้าของภาพ เพื่อทำหน้าที่เอื้อกระบวนการและสนับสนุนให้กระบวนการเดินหน้าเจรจา รวมทั้งพิจารณาค่าชดเชยความเสียหายให้แก่ผู้ได้รับผลกระทบ

2. ความขัดแย้งมีนโยบายสาธารณะ (Public Policy Conflict) ที่เกิดขึ้นในสังคมไทย ทั้ง 4 ประเด็น ได้แก่ ความยากจน ความเหลื่อมล้ำในสังคม รูปแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตย และคุณภาพชีวิต ซึ่งในแต่ละประเด็นสรุปได้ ดังนี้

2.1 ประเด็นของความยากจน สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในภาพรวม คือ

สถานการณ์หลักของปัญหาความขัดแย้ง เกิดจากการใช้ประโยชน์จากการที่ดินและการถือครองกรรมสิทธิ์ในพื้นที่ตำบลแม่กาษา อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก โดยมีสาเหตุของความขัดแย้ง คือ การไม่ออกโฉนดที่ดิน ประชาชนใช้ประโยชน์จากที่ดิน แต่รัฐไปดำเนินการตรวจยึด โดยกล่าวหาประชาชนว่าเข้าไปทำการบุกรุกพื้นที่ป่าสงวน/เขตอุทยาน โดยมีผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย คือ ประชาชนในพื้นที่และหน่วยงานภาครัฐ คือ สำนักงานที่ดินจังหวัด สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ป่าไม้จังหวัด เจ้าหน้าที่เขตอนุรักษ์ เป็นต้น ซึ่งภาครัฐเป็นผู้ที่มีอิทธิพลต่อปัญหาความขัดแย้งมากที่สุด ได้แก่ เจ้าหน้าที่ที่มีหน้าที่ดำเนินการในเรื่องดังกล่าว ได้แก่ ตำรวจป่าไม้ เจ้าหน้าที่ป่าไม้ เจ้าหน้าที่อุทยาน เป็นต้น และผู้ที่ได้รับผลประโยชน์หลักโดยตรงจากปัญหาความขัดแย้ง คือ หน่วยงานภาครัฐ จากการศึกษาสถานการณ์ช่วงเกิดปัญหาความขัดแย้ง พบว่า คนที่เป็นคนกลางในการจัดการกับปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้น คือ ผู้ว่าราชการจังหวัด ป่าไม้จังหวัด และหัวหน้าส่วนราชการประจำจังหวัด ซึ่งใช้แนวทางในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง คือ จัดประชาคมหมู่บ้าน รับประทานอาหารร่วมกัน จัดทำมาตรฐาน รางวัล การให้สิทธิประโยชน์ในการเช่าที่ดิน และลดการบุกรุกป่า ให้ประชาชนได้รับความเป็นธรรม โดยใช้เครื่องมือในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง คือ การไกล่เกลี่ยระหว่างผู้ได้รับประโยชน์และผู้เสียประโยชน์ การเจรจา และการจัดทำประชาคมการมีส่วนร่วมของประชาชน

นอกจากนี้ ในมุมมองของกลุ่มสนทนากลุ่มตัวอย่าง มองว่า สถานการณ์ผลสะท้อนกลับภายหลังแก้ไขปัญหาความขัดแย้งนั้น มีความเป็นไปได้ที่จะเกิดปัญหาความขัดแย้งนี้อีกในอนาคต โดยมีสาเหตุมาจากพื้นที่ทำกินมีจำกัด ได้แก่ การแก้ไขข้อกฎหมายให้เกิดความยุติธรรม เป็นประโยชน์กับทั้งสองฝ่าย เช่น แก้ไขกฎหมายเพื่อบังคับใช้ ส่งเสริมอาชีพให้กับประชาชน สร้างรายได้ให้กับชุมชน รวมทั้งเป็นการลดการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและธรรมาภิบาลแก้ไขปัญหาภาวะโลกร้อน

2.2 ประเด็นของความเหลื่อมล้ำในสังคม สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในภาพรวม คือ

กรณีที่รัฐบาลกำหนดนโยบายค่าแรงขั้นต่ำ 300 บาท ทั่วประเทศ ทำให้งบประมาณในการใช้จ่าย ในการผลิตต้นทุนการผลิตสูงขึ้น ทำให้ผู้ประกอบการเกิดการแบกรับภาระค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้น กิจกรรมเล็กๆ ปิดตัวต่อเนื่องจากการแบกรับภาระค่าใช้จ่ายไม่ไหว นอกจากนี้รัฐบาลควรนำร่องจังหวัดตัวอย่างในแต่ละภาคก่อนที่จะมากำหนดเป็นนโยบาย

2.3 ประเด็นของการปกครองระบอบประชาธิปไตย สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในภาพรวม คือ

กรณีที่เกิดความขัดแย้งระหว่างจังหวัด-อำเภอ นำงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ไปใช้ในรูปแบบของเงินอุดหนุน ทำให้งบประมาณของ อปท. น้อยลง ทั้ง ๆ ที่โครงการที่จังหวัดและอำเภอ ดำเนินการนั้นเป็นหน้าที่ของจังหวัดและอำเภอ แต่ไม่ดำเนินการของงบประมาณจากต้นสังกัด ผลจากการรวบรวมข้อมูลสามารถวิเคราะห์ได้ว่า ความขัดแย้งนี้น่าจะเกิดจากการที่ภาครัฐโดยเฉพาะรัฐบาล กลางยังขาดความรู้ความเข้าใจในหลักการปกครอง และการบริหารงานในระบอบประชาธิปไตย ที่แท้จริง โดยเฉพาะประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม

2.4 ประเด็นของคุณภาพชีวิต สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในภาพรวม คือ

กรณีชาวโรฮิงญาเข้ามาอยู่อาศัยในพื้นที่อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยกระทรวงมหาดไทยจะจัดตั้งศูนย์ช่วยเหลือและพักพิงชาวโรฮิงญาบนพื้นที่ 27 ไร่ บริเวณด้านหน้าค่าย ตำรวจชายแดนเก่า หมู่ที่ 1 ตำบลชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช แต่เนื่องจากเมื่อวันที่ 30 พฤษภาคม 2556 ประชาชนในพื้นที่และบริเวณใกล้เคียงมากกว่า 200 คน ได้รวมกลุ่มประท้วงเพื่อแสดงออกถึงการไม่เห็นด้วย และคัดค้านการสร้างศูนย์พักพิงให้กับชาวโรฮิงญาด้วยการล่ารายชื่อ ปลุกระดม และทำหนังสือคัดค้านต่อเจ้าหน้าที่รัฐเพื่อให้ทราบว่าชาวบ้านในพื้นที่ไม่รับชาวโรฮิงญา และจัดตั้งศูนย์พักพิงฯ ทั้งนี้เพื่อให้รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องพิจารณาทบทวนในเรื่องนี้ ความขัดแย้งกรณีนี้เป็นความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างภาครัฐกับภาคประชาสังคม (State to Civil Society) สาเหตุของความขัดแย้งที่เกิดขึ้นมาจากประชาชนในพื้นที่และประชาชนในบริเวณใกล้เคียงไม่เห็นด้วยกับกระทรวงมหาดไทยที่ยินยอมให้ชาวโรฮิงญาเข้ามาพักอาศัยด้วยการจัดตั้งศูนย์ช่วยเหลือและพักพิง บริเวณด้านหน้าค่ายตำรวจชายแดนเก่า หมู่ที่ 1 ตำบลชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช เนื่องจากสถานที่ดังกล่าวอยู่ใกล้ชุมชน วัด โรงเรียน และติดกับแปลงปลูกปาล์มพระเกียรติ อีกทั้งการสร้างศูนย์ช่วยเหลือ ผู้ได้รับผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อย สำหรับความขัดแย้งในครั้งนี้ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) หรือผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหมดกับปัญหาความขัดแย้งกรณีนี้ คือ รัฐบาล กระทรวงมหาดไทย และชาวบ้านในพื้นที่ ส่วนผู้มีอิทธิพลโดยตรงต่อปัญหาความขัดแย้งกรณีนี้ ประกอบด้วย ผู้นำรัฐบาล หรือนายกรัฐมนตรีมีอำนาจตัดสินใจหรือสั่งการให้ส่วนราชการทุกระดับ ตั้งแต่กระทรวง ทบวง กรม ระดับจังหวัด อำเภอ ข้าราชการตำรวจ รวมทั้งฝ่ายปกครอง ดำเนินการช่วยเหลือชาวโรฮิงญา ส่วนผู้ที่ได้รับผลประโยชน์หลักโดยตรงจากปัญหาความขัดแย้งกรณีนี้มากที่สุด คือ รัฐบาลไทยและชาวโรฮิงญา ความขัดแย้งในกรณีนี้ คนกลางหรือผู้ที่มีส่วนช่วยในกระบวนการจัดการปัญหาความขัดแย้ง ประกอบด้วย ผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ และตำรวจในพื้นที่เข้ามา พุดจาไกลเกลี่ยกับชาวบ้านในพื้นที่อำเภอชะอวด โดยเรียกแกนนำชาวบ้านมาเจรจาพูดคุย อธิบาย ปัญหาที่เกิดขึ้นว่ารัฐบาลมีแนวทางดำเนินนโยบายตามหลักมนุษยธรรม ให้ชาวโรฮิงญาอยู่ใน ประเทศไทยแล้วผลักดันไปยังประเทศที่สามต่อไป

สรุปและอภิปรายผล

ความขัดแย้งด้านผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นในสังคมไทย เป็นผลมาจากปัญหาในเรื่องการขัดกันเกี่ยวกับผลประโยชน์ด้านเศรษฐกิจ ผลประโยชน์ด้านทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ผลประโยชน์ด้านบุคคลและส่วนรวม และผลประโยชน์จากการนำนโยบายไปปฏิบัติ ดังสถานการณ์หรือกรณีศึกษาต่างๆ ดังกล่าวข้างต้น สอดคล้องกับข้อสังเกตของเกษม ศิริสัมพันธ์ (2543: 50) ที่กล่าวว่า

“เป็นที่รู้กันอยู่ทั่วไปว่าการเมืองเราได้ตกอยู่ในสถานะน่าเสียจนเกือบจะหมดความชอบธรรม ความน่าเสียของการเมืองไทยนั้น เกิดจากการที่บรรดานักการเมืองต่างมุ่งแสวงอำนาจเพื่อกอบโกยผลประโยชน์ นักการเมืองมุ่งแสวงหาอำนาจอย่างปราศจากความยึดเหนี่ยวของจริยธรรม ใช้เงินทุ่มซื้อเสียง ทุ่มเงินไขว่คว้าตำแหน่ง เมื่อได้ตำแหน่งก็แสวงหาผลประโยชน์ “ถอนทุน” โดยไม่คำนึงถึงประโยชน์ส่วนร่วมของประเทศชาติและประชาชน พฤติกรรมเหล่านี้ของนักการเมืองนับวันเลวร้ายมากขึ้น ปราศจากความละอายใจมากขึ้น”

ประกอบกับปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2540 ทำให้เกิดปัญหาสังคมตามมาอย่างมากมาย โดยเฉพาะปัญหาการว่างงาน ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาทางจิตของประชาชน ปัญหาทางเศรษฐกิจของเยาวชน การอพยพของชาวนบทกลับสู่ภูมิลำเนาเดิมเพื่อเริ่มต้นชีวิตใหม่ แต่กลไกรองรับคนตกงานไม่เพียงพอ จึงทำให้มีการบุกรุก แ่่งชิงทรัพยากรของท้องถิ่น (ชวรงค์ ลิ้มปัทม-ปาณี, 2543: 136)

ความขัดแย้งด้านนโยบายสาธารณะ ที่เกิดขึ้นในสังคมไทยเป็นผลมาจากปัญหาในเรื่องความยากจน ความเหลื่อมล้ำหรือความไม่เท่าเทียมกันในสังคม รูปแบบการปกครองในระบอบประชาธิปไตยและคุณภาพชีวิตของประชาชน ดังสถานการณ์กรณีศึกษาต่างๆ ดังกล่าวข้างต้น ซึ่งสอดคล้องกับมุมมองของอภิวัฒน์ รัตนวราหะ (2556: 3) ที่กล่าวว่าความเหลื่อมล้ำเป็นสาเหตุสำคัญของความขัดแย้งทางการเมืองและสาเหตุกรณีความรุนแรงที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะความเหลื่อมล้ำในโอกาสและผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ซึ่งมีสาเหตุมาจากความไม่เป็นธรรมด้านนโยบายของรัฐ และจากการกระทำของกลุ่มต่างๆ ในสังคม

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

คณะผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะใน 2 แนวทาง ต่อคณะกรรมการเสริมสร้างสมานฉันท์แห่งชาติ กระทรวงยุติธรรม คือ (1) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและรากฐานในการนำมาซึ่งความสมานฉันท์และสันติวิธีที่เกิดขึ้นในสังคมไทย และ (2) ข้อเสนอแนะในการใช้กลไกการบริหารจัดการความขัดแย้งด้วยการจัดทำหลักสูตรฝึกอบรมด้านการเสริมสร้างความสมานฉันท์และสันติวิธี โดยแต่ละแนวทางมีรายละเอียดดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในเรื่องนโยบายและรากฐานในการนำมาซึ่งความสมานฉันท์และสันติวิธีที่เกิดขึ้นในสังคมไทยมีดังนี้

1.1 ความขัดแย้งด้านผลประโยชน์ คณะกรรมการเสริมสร้างสมานฉันท์แห่งชาติ กระทรวงยุติธรรม ควรเสนอแนวนโยบายส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้กับทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม

1.2 ความขัดแย้งด้านนโยบายสาธารณะ คณะกรรมการเสริมสร้างความสมานฉันท์แห่งชาติ กระทรวงยุติธรรม ควรเสนอแนวนโยบายส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการร่วมมือของทุกภาคส่วนในกระบวนการจัดทำนโยบายสาธารณะโดยเฉพาะกระบวนการจัดทำงบประมาณแผ่นดินเพื่อป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน ซึ่งเป็นสาเหตุหลักของความขัดแย้งในสังคมไทย

2. ข้อเสนอแนะในการใช้กลไกการบริหารจัดการความขัดแย้งด้วยการจัดทำหลักสูตรฝึกอบรมด้านการเสริมสร้างความสมานฉันท์และสันติวิธีมีดังนี้

คณะกรรมการเสริมสร้างความสมานฉันท์แห่งชาติ กระทรวงยุติธรรม ควรจัดทำโครงการหลักสูตรฝึกอบรมด้านการเสริมสร้างความสมานฉันท์และสันติวิธีที่สอดคล้องกับแนวนโยบายที่เสนอดังกล่าวข้างต้น แบ่งออกเป็น 3 สถานการณ์ โดยใช้กระบวนการพัฒนา 3 ระดับ เพื่อสร้างนักเสริมสร้างความสมานฉันท์ด้วยสันติวิธี ดังนี้

2.1 สถานการณ์ก่อนเกิดความขัดแย้ง (Pre - Conflict Situation) ซึ่งอยู่ในระดับที่ 1 คือ ระดับการพัฒนาความรู้ (Knowledge) เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง สอดคล้องกับการเมืองการปกครองและการบริหารราชการแผ่นดินของไทย

2.2 สถานการณ์ระหว่างเกิดความขัดแย้ง (Conflict Situation) ซึ่งอยู่ในระดับที่ 2 คือ ระดับการพัฒนาทักษะ (Skills) เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถนำความรู้กับการเมืองการปกครองและการบริหารราชการแผ่นดินของไทยไปวิเคราะห์สถานการณ์ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นให้สอดคล้องกับสถานการณ์ความขัดแย้งจริงได้อย่างถูกต้อง

2.3 สถานการณ์หลังเกิดความขัดแย้ง (Post - Conflicts Situation) ซึ่งอยู่ในระดับที่ 3 คือ ระดับการพัฒนาทัศนคติ (Attitude) เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถแสดงความคิดเห็นเชิงบวก (Positive Thinking) เกี่ยวกับการเมืองการปกครองและการบริหารราชการแผ่นดินของไทย เพื่อร่วมแก้ไขปัญหาความขัดแย้งอย่างตรงไปตรงมาตามข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในสังคมไทย นำสังคมไทยไปสู่สังคมที่มีความสมานสามัคคี และอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข (Happiness Society)

เอกสารอ้างอิง

- เกษม ศิริสัมพันธ์. (2543). **การเมืองไทยถึงทางตันแล้วหรือ**. กรุงเทพฯ: สถาบันการเรียนรู้และพัฒนาประชาสังคม.
- ชวรงค์ ลิมป์ปัทมปาณี. (2543). **สื่อมวลชนกับการสื่อสารเพื่อประชาสังคม**. กรุงเทพฯ: สถาบันการเรียนรู้และพัฒนาประชาสังคม.
- วนิดา สัจพันโรจน์, รวิภา ธรรมโชติ, วรัชยา ศิริวัฒน์, ปรัชญา ชุมนานเสียว และพรนัชชา พุทธหุน. (2556). **รายงานการวิจัยเรื่อง โครงการศึกษาสภาพปัญหาความขัดแย้งในสังคมไทย**. กรุงเทพฯ: คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- อภิวัฒน์ รัตนวราหะ. (บรรณาธิการ). (2556). **ความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงทรัพยากรและบริการพื้นฐานของประเทศไทย**. กรุงเทพฯ: คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

